

DÜNYAYA BAKIŞ

Orta Doğu Sorunu ve Türkiye

UMUT ARIK

(E. Büyükelçi - DYP GİK Üyesi ve Dış İlişkiler Başkan Yrd.)

Akdeniz’de başlayan ve Asya’nın derinliklerine kadar uzanan bir coğrafyayı temsil ettiği artık tüm dünya tarafından kabul edilmiş bulunan Orta Doğu kavramı, bu boyutlarına, bir çoklarınınca sanıldığı gibi ABD’nin son olarak Genişletilmiş Orta Doğu Projesi” şeklinde tanımlanmış olan yaklaşımıyla kavuşmuş değildir.

Büyük İskender’den başlayan, Roma İmparatorluğu, Bizans ve Haçlı Seferleriyle devam eden, hatta Beni İsrail’den bir grubun Buhara’ya yerleşmesiyle dahi ilgili olan bir yaklaşımdır bunu sağlayan ve Batı’nın, dini, ekonomik ve stratejik nedenlerle Doğu’sunu kontrol etmek ve emniyet altına almak çabasını yansıtır. Buna karşı Doğu da, Pers İmparatorluğundan, Emeviler, Abbasiler, Fatımiler, Selçuklular, Cengiz, Timur ve Osmanlılara kadar, aynı nedenlerle Batı’yı kontrol etmek istemişlerdir.

Tarihin derinliklerinden gelen bu Batı-Doğu sarkaçı içindeki gidiş, gelişler büyük göçlerden itibaren mevcuttur. Gerçekten, günümüzde genetik araştırmalar sonunda, tarihten önce Batı’dan, Doğu’ya göçlerin olduğu saptanmaktadır. Tarih başladıktan sonra ise, Doğu’dan, Batı’ya, bu günün Avrupa uluslarını yaratacak büyük kavimler göçü olmuştur.

İşte bu gel-git hareketinin buluşma noktasındaki coğrafya, Batı tarafından Yakın ve Orta Doğu, Japonya ve Çin gibi ülkelerce de Uzak Batı veya Batı Asya olarak adlandırılmıştır.

Haçlıların, Kudüs ve Kutsal Topraklardan çıkarılmasından sonra, Kıbrıs, Rodos ve Malta’yı ellerinden tutma çabaları hep bu coğrafyaya ve onun değerli ulaşım bağlantısı olan İpek Yoluna hakim olma gereksinimlerini yansıtır.

Osmanlıların, İstanbul’u fethedip, Balkanlar, Güney Doğu Avrupa, Güney ve Doğu Akdeniz Havzası, Karadeniz Bölgesi, Kafkaslar, Girit, Rodos, Kıbrıs, Kutsal Yerler, Mümbit Hilal, Mısır, Sudan, Arabistan ve Körfez’e hakim olması ise, Batı’nın bu stratejik açılışına sed çekmiş, Osmanlı’yı Batı için Deccal ile eş anlamlı kılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğunun zayıfladığı son döneme damgasını vuran

meşhur “Şark Meselesi”, işte bu stratejik amaçla ilgilidir. Osmanlının bu coğrafyadan sökülüp, atılması ve bölgedeki stratejik toprakların paylaşılması sorunu olarak özetlenebilir.

Şark Meselesinin paralelinde, aynı stratejik bağlantının deniz yoluyla kurulmasını amaçlayan büyük seyahatler, keşifler ve “sömürgecilik” vardır.

Batı, sömürgeciliğinin kulpu olarak, işgal ettiği yerlere uygarlık götürdüğünü, buralara Tanrıyı tanıttığını iddia etmiştir.

Tarihte Osmanlı Yüzyılı olarak anılan bu Onaltıncı Yüzyıl döneminde, önce İspanya ve Portekiz, daha sonra İngiltere ve Hollanda sömürgeciliğe başlamışlardır.

Hatta, Katolik olan ilk ikisi arasında çekişme olmasın diye dönemin Papa’sı dünyayı aralarında ikiye bölmüştür.

Bir tahlile göre, bu paylaştırmaya rıza göstermeyerek, keşfedilen bölgelerde kendisine de yer isteyen İngiltere, Kral Sekizinci Henry’nin boşanabilmesinden çok, asıl bu nedenle Papa’ya başkaldırmış ve Anglikan Kilisesini kurdurmuş, Holanda ise aynı nedenle, Papa’ya karşı çıkararak, Protestanlığı seçmiştir. Fransa’nın, Amerika, Kanada, Afrika ve Hind-i Çini’deki çabaları, diğer Avrupa’lıları izlerken, Deli veya Büyük Petro ile başlayarak Rusya da benzer girişimlere soyunmuş, kıt’a Asya’sında, eski ipek yolu güzergahını teşkil eden, Türkistan dediğimiz, Türkçe konuşan halklarla meskun bölgelere saldırmıştır. Çarlık Rusya’sının bu hamlesi, İngiltere tarafından, Babür Türk İmparatorluğunu yıkarak sağladığı Hint alt kıt’asındaki egemenliğine yönelmiş bir tehdit olarak görülmüş ve Şark Sorunu bu defa bu iki devlet arasındaki “Büyük Oyun” halinde ortaya çıkmıştır.

Gerek Şark Meselesinde, gerek Büyük Oyunda başlangıçta İngiltere, Osmanlıların ve Asya’daki Türk mevcudiyetinin yanında yer almıştır. İngilizlerin, Doğu Türkistan’ı işgal yolunda olan Çinlilere ve Buhara, Hive, Fergana, Taşkent ve Türkmenistan’ı almaya çalışan Ruslara karşı koymalarına yardım için mahalli halklar nezdine istihbarat elemanları, subaylar ve konsoloslar gönderdiği görülür. Hatta İran’daki Kaşkai’ler de benzer biçimde desteklenmiştir. Aynı şekilde, İngiltere’yi Hindistan yollarında vurmak isteyen Napolyon’un Akka seferinde de İngiltere, Osmanlının yanında yer almıştır.

Bu Türk mevcudiyetine İngilizlerin verdiği önem o kadar büyüktür ki İngiliz Hariciye Nezareti, Hindistan’a gidecekler ve dönecekler için yolda konuşacakları dil olarak Türkçeyi tanımlar ve öğrenim için bir Türk dilbilgisi kitabı ile bir de Türkçe lugat bastırarak memurlarına dağıtır.

Ne var ki, Asya'daki Türk varlığı, Rusya ve Çin karşısında tutunamaz. Artık, İngiltere ve Rusya arasında, Afganistan; İngiltere ve Çin arasında ise, Tibet tampon olmuştur.

Osmanlı'ya gelince, Fransız İhtilalini takiben, İmparatorluğun Avrupa kıt'asındaki topraklarında milliyetçilik hareketleri sonucu ortaya çıkan kopmalar devam ederken, İngiltere'nin Hindistan yolundaki Osmanlı topraklarında da benzer durumlar Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın isyanıyla ortaya çıkar.

Bu isyandan itibaren, İngiltere, zayıflayan Osmanlı tamponunun Hindistan yolunu koruyabileceğinden şüphe etmeye başlar. Kıbrıs, Mısır ve Orta Doğu'daki Osmanlı topraklarını kendi kontrol alanı altına sokmaya yönelir.

Osmanlı İmparatorluğunun Mehmet Ali Paşa'ya karşı koyabilmek için Rusya ile ittifakı bu çerçevede daha da büyük tehlikeler ortaya çıkarır. Rusya böylece ilk defa İmparatorluk içindeki Ortodoksların hamisi sıfatını kazanır ve Kutsal Yerlerde kontrol hakkı elde eder.

Bundan sonra Büyük Oyun, İngiltere ile Rusya arasında Orta Doğu'da da oynanmaya başlar ve Osmanlı İmparatorluğunun bölgedeki topraklarının paylaşımı konusuna Şark Meselesi adı verilir.

Birinci Dünya Harbinin sonunda yıkılan Osmanlı İmparatorluğunun toprakları paylaşılırken galip Düvel-i Muazzama, Şark Meselesini de kısmen hallettiğini sanmışsa da, gerçekler aslında durumun hiç de öyle olmadığını, hatta ilgili sorunların, Osmanlının yıkılmasında sonra daha da büyüdüğünü göstermektedir.

Şark Meselesinin ilk ayağı Kutsal Yerlerde haklar, kapitülasyonlar, Yahudi ve Hristiyan yerleşimleri konusudur.

Bunun iki ucu vardır: Lübnan ve Filistin.

İkinci ayak ise, Ermeni sorunuyla başlayıp, Kürtler konusuyla sürdürülmektedir.

Üçüncü ayak olarak da, Şii (Alevi)-Sünni mezhep çatışmaları hazırda tutulmuştur.

Başlangıçta bu konuların büyük çoğunluğu İngiltere'nin Hindistan yolunun güvenliği ile ilgilidir. Daha sonra İngiltere'nin sermaye sisteminin gerekleri ile de ilgili olmaya başlamış ve bu sisteme hakim olan Yahudilere yurt bulma, yani Zion fikri de Şark Meselesi içine girmiştir.

Arkadan, bölgede bulunan büyük petrol kaynaklarından yararlanma da, bölgeyle ilgili çıkar değerlendirmelerinde önem kazanmıştır.

Sonra bölgenin su ihtiyaçlarının önemi de ortaya çıkmıştır.

Nihayet, Sovyetler Birliğinin yıkılmasından sonra bağımsızlığını kazanan, ilk bakışta fakir gibi görünen, ancak aslında büyük doğal kaynak zenginliklerine sahip bulunan Avrasya'daki Türkçe konuşan Cumhuriyetlerin yeni bir dünya düzeninde hangi çıkarlar çerçevesinde yer alacağı meselesinin yarattığı çıkar çatışmaları sahneye çıkmıştır.

İşte bütün bu sorun ve konular aslında bugün Büyük Orta Doğu denen bileşik ve karmaşık bütünün parçalarıdır.

Bu sorunlar, ABD tarafından, Sovyetler Birliğinin çöküşünden sonra yeni bir dünya düzeni kurulması çabalarında ön sıraya konan "Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi" yaklaşımının da zeminini teşkil eder. Anılan Proje, bu gün de, eskisine benzer biçimde, bölgeye demokrasi getirilmesi ve insan hakları ile ilgilendirilmektedir.

İleride Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesine tekrar dönmek vaadiyle, şimdi bu konuları biraz daha yakından görelim:

Kutsal Yerlerde Hristiyan ve Yahudilerin hakları önce İngiltere ve Fransa'ya verilen imtiyazlarla teminat altına alınırken, Rusların da devreye girmesinden sonra, yeni bir durum ortaya çıkar; artık Ruslar tarafından istenmeyen ve sık, sık pogromlara tabi tutulan Yahudiler, Kutsal Yerlere, yani Filistine, Kudüs ve civarına yerleşmeye başlarlar.

Buna karşı İngiltere de, daha önce Afrika'da, Uganda veya Kenya'da bir Yahudi Yurdu kurulması tasarısı üzerinde dururken, Rus nüfuzunu engellemek amacıyla, ilk olarak Osmanlı tebaasından Bosna-Hersek'li Haham Yehuda Alkalay'ın yazılarında ortaya atılan ve daha sonra Avusturya Yahudisi Theodore Hertzl tarafından yapılandırılan, Kudüs çevresinden kurulacak yeni bir Zion-Yahudi Yurdu idealini desteklemeye başlar.

Bu ideali benimseyen Batı Yahudileri de, Rus Yahu-dilerinin arkasından bölgeye gelir. Rotchild ailesinin İngiltere kolunun bu yönde önemli maddi desteği olur.

Birinci Dünya Harbi başlarken Filistin bölgesinin nüfusu takriben 700 bin

kişidir. Bunun 100 bin kadarı Yahudi yerleşimcilerdir.

Abdülhamid'in kendisine yapılan toplu Yahudi yerleşimi önerilerini reddetmiş olmasına rağmen, Yahudi yerleşimciler kendilerini Rus, İngiliz, Fransız, Alman, Avusturya-Macaristan v.s. vatandaşı olarak takdim edip, Filistin'de toprak satın almışlardır.

Bu sırada Lübnan bölgesinde de Fransa, Müslümanlara ve Yezidilere karşı, ülke dengelerinde Hristiyan Marunileri, Ermenileri, Grek Ortodoksları ve Süryanileri öne çıkarmayı öngören müdahalelerde bulunmaktadır. İşte bu noktada ,Birinci Dünya Harbi sırasında Fransa ile İngiltere arasında yapılan ve Orta Doğu'daki Osmanlı topraklarının paylaşımını öngören meşhur Picot-Sykes anlaşmasında Lübnan ve Suriye, Fransa'nın, Filistin, Ürdün, Irak ve Arabistan, İngiltere'nin nüfuz alanı olarak saptanır.

İngilizler, meşhur Lawrence'a destek ve Osmanlı'ya isyan karşılığı, Haşimi ailesine, bu bölge dahil Arapların yerleşik olduğu tüm topraklarda özgürlük vaadederler. Ancak, aynı anda, aslında Lord Rotchild'e yazılmış bir mektup olan Balfour Deklarasyonu ile de Filistin'de bir Yahudi Ulusal Meskeni kurulacağı vaadedilir. Bu İngiliz Zionistlerinin ve özellikle liderleri Heim Weizman'ın çabalarının bir zaferidir.

Bu ikircikli durum ve ikili oyunun sonucu, günümüzde Arap-İsrail ihtilafı olarak süregelen çatışmadır. Cemiyet-i Akvam döneminde, Yahudi yerleşimciler iyice bölgeye yerleşmişler ve teşkilatlanmışlardır.

Ayrıca, Yahudi birliklerinin İkinci Dünya Harbi sırasında İngiliz İmparatorluk Kuvvetlerine katılmaları lehlerine bir hava yaratmıştır. Nihayet, Nazi Almanya'sının uyguladığı soykırım da bu olumlu bakış açısını iyice güçlendirmiştir. Bu dönemde göz yumulan kaçak göçlerle Filistin'deki Yahudi nüfusu 600 bin kişiye ulaşır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 29 Kasım 1947'de, 181 sayılı kararla, Filistin'de bir Yahudi, bir de Arap Devleti kurulmasını, Kudüs'ün ise uluslar arası bir idare altına konmasını kararlaştırır.

Bu kararı izleyen dönemde Güney Filistin'de Müftü El Hüseyni ve Kuzey'de Fevzi Kavukçu idaresindeki Arap kuvvetleri, Hagana, İrgun ve Levi Yahudi komando gruplarıyla çatışmaya girer ve yenilirler.

14 Mayıs 1948'de Yahudiler bağımsız İsrail Devletinin kurulduğunu ilan ederler. İngilizler ise Filistin'i terk ederek, ateş hattından çekilirler. Mısır ve Suriye, yeni devleti reddederek, savaşa girerler. Ürdün savaşı da, İsrail'in ikmal yollarını keser. Arap güçlerinin başlangıçta üstün görünmelerine rağmen savaş Yahudiler lehine sonuçlanır. 1949'da

çatışma durduğunda 725 bin Arap Filistin'i terk etmiştir. Bu savaşı Araplar Nakba/Felaket olarak anmaktadırlar.

Bu olaydan sonra Mısır'da Kral Faruk devrilir. Suriye'de de hükümet değişikliği olur. Necip idaresinde Mısır, İsrail ile uyuşma yaklaşımında olduğu izlenimini verir. Nasır idareyi ele aldıktan sonra ekonomik ve askeri yardım için Batı'dan destek bulamayınca, 1956'da Süveyş Kanalı'nı millileştirme teşebbüsünde bulunur. Eden yönetimindeki İngiltere, bu teşebbüse engel olmak amacıyla, Fransa ve İsrail ile beraber Mısır'a saldırır.

Ancak Eisenhower'ın Başkanlığındaki ABD artık uluslar arası olaylarda nazım rol oynamak durumundadır ve önceden kendisine haber verilmemiş olmasının da etkisiyle, Birleşmiş Milletleri harekete geçirerek, saldırıyı durdurur. Sina'yı almış olan İsrail güçleri buradan çıkarılır ve yerlerine Birleşmiş Milletler kuvvetleri yerleştirilir.

Bu dönemde Mısır'da yerleşik bir Filistinli olan Yaser Arafat tarafından gizli bir örgüt olarak El Fatah kurulur.

1960'ların ortalarında İsrail ile Arap ülkeleri arasındaki gerginlik El Fatah'ın gerilla operasyonlarının genişlemesiyle giderek artar. Suriye bu faaliyetlere yardım etmektedir. Nasır ise Suriye'nin bu şekilde nüfuz kazanmasından rahatsızdır. Mayıs 1967'de sert bir konuşma yapıp, İsrail'in çevresini rahatsız ettiğini ve Arapların bir cephe halinde bunu engellemesi gerektiğini beyan eder. Kendisi bu Arap cephesinin lideri olmak istemektedir.

Aynı ay, Sina ve Gazze'deki Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin çekilmesini talebeder. Ürdün ve Irak, Mısır'la ittifak anlaşmaları yaparlar. Aleyhinde tırmanan bu gelişmelere karşı İsrail kendi Mirage uçaklarının, Arapların elindeki Rus Mig 21'lerine karşı koyamayacağını, bu takdirde kara harbinde de muhtemelen yenileceğinin bilincinde olarak, 5 Haziran 1967'de sürpriz bir hava hücumuyla 400 Mısır uçağını havalandırmadan tahribeder. Arkadan yıldırım harekatiyle Gazze ve Sina'yı işgal edip, daha sonra Ürdün kuvvetlerine yönelir ve Kudüs ile Şeria nehrinin Batı yakasını işgal eder.

Nihayet, Suriye cenahında da Golan tepelerini alır. 10 Haziran 1967'de ateş kes kabul edilir. Sadece altı gün süren harpte Arapların uğradığı kesin yenilgi, Sina, Gazze, Batı Yakası, Kudüs ve Golan'ı ele geçiren İsrail'e savunulabilir bir derinlik kazandırmış ve bir milyon Arap, İsrail yönetimine girmiştir.

Birleşmiş Milletler 242 sayılı kararı kabul ederek, taraflar arasında devamlı

barış kabul edilmesini ve buna karşılık İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini önerir.

Mısır'da Enver Sedat'ın Başkan olmasıyla Arap tarafından İsrail'e uyuşma teklifleri gelir. İsrail Başbakanı Golda Meir'in bunlara cevap vermemesi karşısında, 6 Ekim 1973'de, İsrail Dini Bayramı Yom Kipur'da Mısır kuvvetleri kanalı geçer ve Suriye ile beraber İsrail'e saldırır. Başlangıçta gerek Golan gerek Sina cephelerinde Araplar başarılı görülürse de, Ariel Sharon komutasında bir gücün yarma hareketiyle Kanalin Mısır tarafına geçişi ve Amerikan yardımının yetişmesiyle İsrail üstünlük sağlar ve ateş kes yapılır.

Harbi takiben Suudi Arabistan Kralı Faysal'ın petrolün silah olarak kullanılması yolundaki yönlendirmesi ile Arap ülkeleri, İsrail'e destek veren ülkelere bir petrol ambargosu uygulamaya başlarlar.

ABD Dışişleri Bakanı Kissinger, sıkışık durumu sonlandırmak için mekik diplomasisine girişir ve Camp David uyuşmasına varan yolu açar. İsrail 1982'de Sina'dan çekilir.

Olayların bundan sonraki gelişmesine bakmak için bu noktada, Lübnan ve Ürdün'e dönmek yerinde olur. Fransa'nın nüfuzu altında siyasal ve idari yapıları düzenlenmiş bulunan Lübnan, Dinler, Mezhepler ve Etnik Gruplar arasında hassas bir dengeye dayanan Anayasası çerçevesinde yönetilmektedir. Yönetimler genelde Batı ile dengeli ilişkiler yürütmeye çaba göstermek ve İsrail ile açık biçimde zıtlaşmamak eğiliminde iseler de, Suriye, "Büyük Suriye" kavramını unutmamıştır ve Lübnan üzerinde önemli nüfuz sahibidir.

Bilindiği üzere "Büyük Suriye" yaklaşımı, Lübnan'dan başka Ürdün ve Hatay üzerinde de Suriye'nin hak iddialarını içerir.

Ürdün ise, aslında, Haşimi ailesine İngiltere tarafından Birinci Dünya Harbi içinde verilen sözler çerçevesinde Şerif Hüseyin'in oğullarına Arap aleminde Krallıklar dağıtılırken, açıkta kalmış olan Abdullah'a bir yer bulmak amacıyla uydurulmuş ve sınırları Kahire'de Churchill ve Gertrude Bell tarafından çizilmiş yapay bir mevcudiyettir. Genelde İngiltere ve ABD etkisinde yönetilmekle beraber, Suriye'nin nüfuzuna karşı, Irak, Mısır ve Suudi Arabistan ile, Arap Liginde de kullanarak, olumlu ilişkiler yürütmektedir.

Bu arada Arafat tarafından kurulmuş olan El Fatah'ın sivil yönetimi, Filistin

Kurtuluş Hareketi, Ürdün'e yerleşmiştir. Bu mevcudiyet, Ürdün ile İsrail arasındaki yaklaşma ve işbirliği çalışmalarını desteklemektedir. Bu durumun ve Filistinlilerin Ürdün'de siyasi ağırlık kazanma çabalarının etkisiyle Ürdün güçleriyle El Fatah arasında çatışma çıkar ve Filistinliler, Lübnan'a göç etme zorunda bırakılırlar.

Göç, Lübnan'daki hassas dengeleri bozar. Bir Hristiyan-Müslüman çatışması başlar.

Olaylar kontrolden çıkınca, Suriye'nin duruma askeri müdahalesi kabul edilir. Bu müdahale doğal olarak İsrail'i hoşnut etmez. Güney Lübnan'da bozulan asayişin İsrail'e de sirayet ettiği gerekçesiyle, İsrail, Güney Lübnan'ı işgal eder. Kukla bir Hristiyan Güney Lübnan Ordusu kurar.

Filistin Kurtuluş Örgütü, Camp David'e giden sürecin de etkisiyle İsrail ile ateş kes yapar. Ancak, Filistinli ayrı bir grup olan Abu Nidal ekibinin İsrail'in Londra Büyükelçisi Şlomo Argov'u katletmesi üzerine İsrail, Lübnan'ı işgal eder. Filistin Kurtuluş Örgütü Lübnan'ı terk mecburiyetinde kalır. Tunus'a taşınır. İsrail'in Sabra ve Şatila'daki sert tedbirleri, tüm Lübnan'da olaylara yol açar, Beyrut'taki ABD Büyükelçiliği bombalı saldırıyla imha edilir. Suriye önemli bir askeri güçle Lübnan'da kontrolü ele alır.

Olayların Lübnan'daki bu dengelenmesi, İsrail'in Filistin'de giderek sertleşmesine yol açar. Bu durum Filistinlilerin sivil direnişe geçmesiyle gelişir.

İntifada adı verilen bu direniş devam ederken, Sovyetler Birliğinin dağılması dünya dengelerini değiştirir. Bu gelişmenin de etkisiyle, 1993 ve 1995 yıllarında, İsrail ve Filistin kurtuluş Örgütü, sırasıyla Oslo İlkeler Bildirisini ve Oslo Ara Anlaşmasını imzalayarak, Filistin Ulusal Yönetimini kurarlar.

Bu arada, dokuz yıl süren İran-İrak harbinin giderlerini karşılamak isteyen Saddam Hüseyin yönetimindeki Irak'ın, Amerika Birleşik Devletlerinin, Araplararası çekişmelere karışmayacağı hususunda Bağdat'taki Amerikan Büyükelçisinden aldığı izlenim üzerine elini rahat hissederek, Suudi Arabistan'da, Taif'te diplomatik görüşmeler devam ederken, tarafsız bölge petrolünü kapmak için apansız Kuveyt'e saldırması sonucu, birinci Irak harekati başlar ve ABD, Baba Bush döneminde, Güney Irak'ı alıp, Kuveyt ve Suudi Arabistan'da üs tesis ederek, tarihte ilk defa Körfez'e askeri olarak yerleşir. Mısır bu açılışta ABD'nin yanında yer almıştır.

Aynı dönemde, Ürdün de, yakın çevresindeki bu uluslar arası gelişmelerin de etkisiyle İsrail ile bir barış anlaşması imzalar. İsrail, Gazze ve Batı Yakasının büyük bir kısmındaki askerlerini çeker.

Bu sırada ABD'de iktidara gelen Clinton yönetimi, Irak konusunda sakin bir tutum izlerken, Filistin ve Suriye bağlamında da kalıcı bir barış için tarafları Camp David'de bir araya getirir. İsrail'de de güvercinlerden Ehud Barak başbakandır. Clinton, İsrail'e, Galile geçidi hariç Golan'ın büyük kısmını, Suriye'ye bırakmayı, Batı Yakasının % 97'sinden vazgeçerek buradan askerlerini tamamen tahliye etmesini ve Kudüs'ün Abu Dis banliyösünün kurulacak Filistin devletinin başkenti olmasını kabul ettirir. Ancak uyuşma olmaz ve Barak, 2001 İsrail seçimleri nedeniyle müzakereleri durdurur. Seçimlerde şahinlerin başındaki Ariel Sharon başbakan olur.

ABD'de ise, 11 Eylül 2001'de meşhur terör saldırısı olur ve oğul Bush yönetiminin şahin yeni muhafazakarları, bu facianın müsebbibi El Kaide'yi düşman ilan ederken, Filistin'de, El Fatah'ın yumuşadığı gerekçesiyle, İsrail'in yok edilmesi amacıyla kurulmuş bulunan Hamas'ın ve Lübnan'da Tahran ve Şam'ın desteğiyle kurularak yönetimi ele geçirmek için çaba gösteren militan Hizbullah'ın, El Kaide'nin işbirlikçileri olduğu görüşünü açıklar. İsrail ise, Filistin Ulusal Yönetimi Başkanı Yaser Arafat'ı ev hapsine tabi tutar.

Kızışan koşullar karşısında, halen Suudi Arabistan Kralı olan, o dönemin Veliahdı Abdullah, İsrail'in Filistin topraklarından ve Golan'dan çekilmesi, Kudüs'te uygun düzenlemelerin yapılması, göçmen Filistinlilerin durumunu düzeltmek için mümkün olan önlemlerin alınması koşulları ile Arapların İsrail'le savaşı kesin ve devamlı olarak durdurması önerisini ortaya atar. Bu öneri Güvenlik Konseyinin 1397 sayılı kararında yer alır ve BM 1947'den bu yana ilk defa bir Filistin Devletinin kurulması için yeniden çağrıda bulunur.

Ne var ki, İsrail'in Filistin'deki sert uygulamaları devam etmektedir. Durumu kontrol için, ABD, Avrupa Birliği, Rusya ve BM'in katıldığı bir Quartet kurulur ve İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini, bir Filistin Devletinin kurulmasını öngören bir "Yol Haritası" hazırlanır.

Bu sırada, unutulmaması gereken nokta, Quartet'in Filistin'de barış için çalışması melhuz olan bu dönemde, ABD'nin El Kaide ve uluslar arası terör karşısındaki mücadeleyi Afganistan'a müdahale ile eş değer hale getirmiş olması ve NATO'nun desteğinden de istifade ederek, Taliban'ı sindirmek amacıyla Afganistan'a yerleşmiş bulunmasıdır.

ABD, bundan sonra, kitle imha silahları bulundurduğu gerekçesiyle Saddam Hüseyin'e karşı harekete geçmiş ve George W. Bush yönetiminde, İngiltere'nin başı çektiği diğer bir grup ülkenin de katıldığı bir koalisyonu harekete geçirerek, 20 Mart 2003'te tüm Irak'ı işgal etmiştir.

AKP Hükümeti, bu operasyonda önce ABD ile birlikte hareket edeceği vaadinde bulunmuş, ancak daha sonra Türkiye Büyük Millet Meclisinde Parti disiplinini uygulamayarak, bu husustaki tezkerenin geçmemesine ve kuzey cephesini açamamaktan zarar gören ABD ile Türkiye'nin arasının açılmasına neden olmuştur.

Bu durumun diğer bir sonucu da ABD'nin, Kuzey Irak bağlamında kendisine müttefik olarak Kürtleri kabul etmesidir.

Irak'taki ikinci fiili askeri müdahale, ABD'deki şahin yeni muhafazakarların George W. Bush yönetiminde üstünlüğü ele geçirmesinin ve Dışişleri Bakanlığının, yönetim içindeki nüfuzunun Pentagon'un gerisine düşmesinin bir sonucu olmuştur.

Aynı bağlamda, İsrail'de de önce Sharon, onun hastalanmasından sonra da Ohlmert yönetimindeki şahin ekip iktidarı ele geçirmiş, Filistin idaresi ve toplumu üzerindeki İsrail baskıları artmıştır. Bu baskılar ve Arafat'ın ev hapsinde tutulması, bazı yolsuzluk iddialarının da etkisiyle, El Fatah'ın zayıflamasına ve maddi açıdan İran'dan önemli katkılar sağlayarak bunları halka dağıtan radikal Hamas'ın güçlenmesine yol açmıştır.

Uluslar arası camia Hamas'ın Filistin denkleminde giderek daha da radikalleşmesinden ve Lübnan'daki güçlü Hizbullah gibi tamamen İran etkisine girmesinden çekinmekte olduğundan, özellikle Avrupa Birliği'nin ve öncelikle İngiltere'nin telkiniyle, Hamas'ın siyasal hayata ve seçimlere girmesini öngörür.

İsrail de bunu destekler. Beklenen, Hamas'ın seçimlerde El Fatah karşısında mağlubiyete uğraması ve Arafat'ın vefatından sonra Başkan olmuş bulunan Mahmut Abbas ile yol haritası çerçevesinde müzakerelere girilmesidir.

Ne var ki, Hamas Filistin'deki seçimleri kazanır ve lideri İsmail Haniye'nin başkanlığında bir hükümet kurar. Her ne kadar Haniye, Hamas'ın nisbeten yumuşak kanadını temsil etmekteyse de, asıl gücün, askeri kanadın başında olan ve Suriye'de menfada yaşayan Halid El Meşal'de olduğu izlenimi ortaya çıkar.

Hamas'ın liderleri Şeyh Yasin ve Abdülaziz Rantisi öldürülürler. Hamas bir İsrail askerini kaçırmış. İsrail, Gazze ve Batı Yakasını bombalar. Lübnan'da Hizbullah, Hamas ile dayanışma içinde olduğunu açıklayarak, Kuzey İsrail'e girer ve iki İsrail askerini kaçırmış. İsrail, Güney Lübnan'a hücum eder.

Bu arada, Irak'ta da ABD sivil idaresinin ve özellikle başta bulunan Paul Bremmer'in etkisiyle, Saddam ve Baas taraftarı oldukları düşünölen Sünni Araplar geri plana itilir. Şiiler ve Kürtler nazım unsurlar haline getirilir. Türkmen'ler ise hiçbir şekilde dikkate alınmazlar. Kuzey'de otonom bir Kürdistan kurulur ve yeni federal anayasa çerçevesinde adeta bağımsız hareket etmeye başlar. Kerkük'e Kürtler yerleştirilir. Nüfus kayıtları imha edilir. Bölgedeki Türk Özel Timinin başına çuval geçirilir. PKK, Kuzey Irak'tan Türkiye içlerine düzenlediği operasyonları artırmıştır.

Başbakan Erdoğan bu dönemde Kuzey Irak'a NATO kuvvetlerinin yerleştirilmesini talebeder. Lübnan ve Filistin ile İsrail arasında arabuluculuk teşebbüslerinde bulunur. Meşal'i Türkiye'ye davet eder, fakat resmen görüşmez.

ABD, PKK konusunda Türkiye, Irak ve ABD arasında üçlü bir mekanizma kurulmasını istemektedir. Bu yaklaşımla, ABD ve Türkiye, PKK konusunda işbirliği için birer koordinatör/özel temsilci atarlar. Bunların görüşmelerinden dişe dokunur bir sonuç çıkmaz. Leyla Zana ve benzerleri gibi DEP ve HADEP mensupları, Talabani, Barzani ve Apo'yu Kürt büyükleri ilan etme, Kerkük'e yapılacak bir müdahaleyi Diyarbakır'a yapılmış addetme gibi münasebetsizlikleri açıkça ilan cür'etine kavuşmuşlardır.

İsrail ve Araplar ise, Filistin konusunda ve diğer alanlarda, Türkiye'nin arabuluculuğunu talep etmediklerini açıklarlar.

Ne var ki, Lübnan'a yaptığı müdahalede İsrail beklemediği bir dirençle karşılaşmış ve Hizbullah'ı temizleme çabaları başarısız kalmıştır. Hatta, Hizbullah'ın Lübnan'daki etkisi daha da artmış bulunmaktadır. Bu durumda İsrail'i daha da kötü duruma düşmekten kurtarmak amacıyla, ABD'nin girişimiyle Roma'da toplanan barış konferansında ateş kes ilan edilmek zorunda kalınmış ve Lübnan'a bir BM barış gücü yerleştirilmiştir.

Türkiye küçük bir deniz ve lojistik destek gücüyle buna katılmaktadır. İran'ın da desteğiyle artık iyice güçlenmiş bulunan Hizbullah, Batı yanlısı Fuad Sinyora hükümetine karşı önce Bakanlarını istifa ettirerek, daha sonra da bir toplumsal hareket başlatarak yeni bir seçim ister. Bu hareket el'an devam etmektedir.

Kuzey Irak'ta ise, Şiilerin ve Kürtlerin desteklenmiş olması, ABD'nin hiç ummadığı ve istemediği bir şekilde İran'ın bölgedeki gücünü artırmıştır. İran, uranyum zenginleştirme faaliyetlerini de içeren nükleer programına son vermesi için Uluslararası Nükleer Enerji Ajansı ve BM aracılığıyla üzerinde icra edilen baskıya karşı koyar. BM Güvenlik Konseyinin 1737 ve

1747 sayılı yaptırım kararlarına rağmen tutumunu değiştirmez.

Irak'ta da artık tam anlamıyla bir iç savaş cereyan etmektedir. şii ve Sünni milis grupları karşılıklı kitle cinayetleri ve bombalamalarda bulunmaktadır.

Bu durumda, ABD'de Kongre seçimlerini her iki evde de, Irak'tan bir an önce çekilmeyi isteyen Demokratlar kazanır.

Muhafazakarların gerçekçi kanadından Hamilton ve yine aynı kesimden eski Dışışleri Bakanı Baker tarafından hazırlanan bir Irak raporunda Başkan W.Bush'a bir çekilme programı ilan etmesi önerilir. Başkan bunu kabul etmez.

Ancak, Cumhuriyetçi şahin yeni muhafazakarların lideri Savunma Bakanı Rumsfeld bu durumda istifa zorunda kalır ve yerine ılımlı kanattan, Suriye ve İran ile bölgelerindeki konular hakkında konuşma taraflısı Robert Gates Savunma Bakanlığına getirilir.

W. Bush son bir hamle olarak Bağdat'a 20 bin kişilik ek kuvvet gönderme kararı alır. Demokratlar ise bunların ve Irak'taki tüm ABD güçlerinin mali yükünün karşılanmasını kabul etmeleri için, ABD'nin Irak'tan çekilişinin kesin bir takvime bağlanmasını isterler.

Irak Başbakanı Maliki milisler arasında bir uyuşma planı hazırlar. Bu bir sonuç vermez.

Bağdat'ta büyük ve komşu ölkeler Dışışleri Bakanları toplantısı yapılır. Bunu takiben Türkiye'de bir Zirve yapılacağı ve ABD ile Suriye ve İran'ın bu vesileyle Irak konusunu görüőecekleri söylenirse de henüz bu konuda kesin bir netice alınmış değildir.

Aynı dönemde, Suudi Arabistan arka, arkaya üç diplomatik hamle yapar. Bunlardan birincisi, Filistin'e, Hamas'ın hükümet olmasından sonra uygulanmaya başlanan ekonomik ambargoyu kaldırabilmek amacıyla, Kral Abdullah'ın, Filistin Ulusal Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas ile Başbakan İsmail Haniye'yi Suudi Arabistan'da bir araya getirip, ortak bir hükümet kurmalarını sağlamasıdır.

Bu yeni durum Avrupa Birliği tarafından olumlu karşılanmakla beraber, gerek İsrail, gerek ABD, Hamas İsrail'i tanıyıp, şiddet kullanmaktan vazgeçtiğini açıklamadıkça, sadece El Fatah kanadıyla görüşebileceklerini tekrarlarlar.

Suudilerin ikinci hamlesi, bölgede şii İran ile Sünni Arap ölkeleri arasında bir bölünme ve İran hegemonyasına karşı bir hareket beklenirken, Suudi

Kralı Abdullah'ın, İran Cumhurbaşkanı Ahmedinecad'ı Ri-yad'a davet etmesidir. İki lider tam bir uyum içinde olduklarını açıklarlar.

Bilahare, Arap Ligi, özel davetli olan Başbakan Erdoğan'ın da katılımıyla Suudi Arabistan'da toplanır. Kral Abdullah'ın, 1967 sınırlarına çekilecek İsrail'in Arap ülkelerince tanınması, Kudüs'ün özel bir yönetim çerçevesinde Filistin'in başkenti olması, Filistin mültecilerine kabul edilebilecek bir çözüm bulunması şeklinde özetlenebilecek barış planı tekrar gündeme getirilir. İsrail önce bunun kabul edilemez olduğunu açıklarsa da daha sonra Ohlmert planının olumlu yanları da olduğunu ifade eder. Ancak Ohlmert'in İsrail'deki popülaritesi iyice düşmüştür.

Kral Abdullah, Arap Ligi toplantısı vesilesiyle yapmış olduğu konuşmada ayrıca ABD'nin Irak'taki işgalinin devamının haksız olduğunu da ifade eder.

ABD'de Başkan W.Bush'un popülaritesi artık iyice tabandadır.

Bu sırada İran, karasularını ihlal ettikleri gerekçesiyle, onbeş İngiliz denizcisini tutuklar. İngiltere böyle bir ihlalin olmadığını söylemektedir. Ancak son dönemini yaşayan Başbakan Blair de sert hareket edecek gücü kendinde bulamamaktadır. İran, özel yetkili Larijani vasıtasıyla verileri incelemek için bir İngiliz hey'etini Tahran'a davet eder ve sorunun diplomatik yollardan çözülebileceğini, İngiltere'nin ihlali kabul etmesinin yeterli olacağını açıklar. Bu sırada, daha önce Kuzey Irak'ta kaçırılmış olan bir Irak diplomatının serbest bırakıldığı görülür.

Arap Ligi toplantısına katılmakta olan Başbakan Erdoğan da, arabuluculuk yaparak, tutuklananlar arasında olan bir kadın İngiliz askerinin serbest kalmasını sağladığını beyan ederse de bu gerçekleşmez.

İran Dışişleri Bakanı Mottaki, arabuluculuk konusunda, doğrudan görüşebilecekleri İngiliz Büyükelçisinin Tahran'da mevcut olduğunu ifade ederek nezaketle böyle bir talepleri olmadığını ihsas eder. Nitekim, kısa bir süre sonra İran Cumhurbaşkanı Ahmedinecad, Kutlu Doğum Haftası ve yaklaşan Paskalya vesilesiyle, onbeş İngiliz askerini, İngiltere'ye hediye olarak iade ettiğini açıklar. İran, bu şekilde nükleer programı konusundaki diplomatik alış, veriş bağlamında moral bir koz kazanmıştır.

Başbakan Erdoğan'ın, Türkiye'deki Cumhurbaşkanlığı seçimi arifesinde, uluslararası planda faaliyetleri devam etmektedir. Fenerbahçe'nin yapacağı bir maç için, daha önce Apo'yu ve PKK liderlerini barındırmış, Bekaa vadisinde PKK'lı teröristlere melce ve eğitim sağlamış olan

Suriye'ye giderek, Cumhurbaşkanı Beşar Esat'la bilvesile bölgeye ilişkin konuları görüşür. Bu sırada PKK'nın Suriye yetkilisinin yakalanması için ortak bir "nokta" operasyonu yapıldığı basına yansır. Bunun sonunda ve resmi görüşmelerde ne gibi sonuçlar alındığı konusunda doyurucu resmi bir açıklama yapılmaz.

Bu sırada, Ermenilerin soykırım yalanlarını anma günü olarak seçtikleri 24 Nisan yaklaşmakta olup, Amerikan Kongresinde bu yalanın kabulünü öngören bir tasarı, Çoğunluk Lideri Nancy Pelosi'nin desteğiyle oya sunulmayı beklemektedir. Başbakan Erdoğan'ın Suriye gezisinin hemen arkasından Nancy Pelosi de Lübnan ve Suriye'yi ziyaret eder. Başkan W. Bush bu ziyareti kınar.

Arada Hırant Dink'in katlini kınayan bir karar ABD Kongresinde zaten kabul edilmiş bulunmaktadır. Ancak, Kongre üyesi ve Yahudi Lobisinin önemli kişilerinden Tom Lantos'un önerisiyle bu kararda soykırımın varlığı bir vakıa değil bir iddia olarak kaydedilmiştir.

Esasen, Ermeni soykırım yalanının ABD Kongresinde kabul edilmemesi için Türkleri, ABD'deki Yahudi Lobisi savunmaktadır. Tam bu noktada, Başbakan Erdoğan'ın, Suudi Arabistan'daki Arap Ligi toplantısı vesilesiyle Filistin Ulusal Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas ile beraber görüştüğü Filistin Başbakanı İsmail Haniye'yi Türkiye'ye davet etmiş olduğu açıklanır. Yahudi Lobisinin tepkisi üzerine Türkiye henüz davetin gerçekleşmesi için kesin bir tarih tesbit edilmemiş bulunduğu yolunda bir açıklama yapmak zorunluluğunu hisseder. Daha sonra danışman Prof.Davutoğlu davetin yapılmamış olduğunu söyler.

Ermeni soykırım yalanının reddi konusunda ise AKP iktidarının yegane yaptığı, sanki gerçekten olmuş bir şey varmış gibi, konunun tarihçilere bırakılması, ya da tahkime gidilmesi gibi, Ermeni iddialarına, dolaylı da olsa, paye veren ve karine gösterme mes'uliyetini, tamamen hukuka aykırı biçimde – zira bilindiği üzere beyyine külfeti hukuken müddeiye aittir- Türkiye'ye yükleyen yanlış tutumlar sergilemektedir.

Aynı dönemde, Irak'ta, Türkmenlerin itlafına neden olan olaylar cereyan etmekte, Irak hükümet güçleri, koalisyon kuvvetleri ve peşmergeler bu olaylarda birlikte hareket etmektedir. PKK, Barzani ve Talabanî tarafından desteklenmekte, Kandil'de ve Mahmur'da yuvalanmış olarak, Türkiye'deki tedhiş faaliyetini sürdürmektedir.

Kandil, Kerkük ve Tel Afer'de olanlar, olurken, Arap Liginin Suudi Arabistan toplantısı sırasında Başbakan Erdoğan, Irak'ın Cumhurbaşkanı olarak görev yapan Kürt Yurtseverler Birliği Başkanı Talabani ve yine Kürt olan, Kürt Demokrat Partisi ve Kürdistan Yönetimi Başkanı Barzani'ye

yakın Irak Dışışleri Bakanı Hoşyar Zebari ile görüşür ve kucaklaşır. Talabani, Erdoğan ile dialog kurabileceklerini, Erdoğan isterse, Kerkük'teki nüfus kayıtlarını incelemek üzere bir Türk Hey'etini Irak'a kabul edebileceğini açıklar. Zaten Barzani de daha önce Başbakan Erdoğan'ın iktidarının devamını diğer olasılıklara tercih ettiklerini açıklamış bulunmaktadır.

Diğer taraftan, AKP Hükümetinin yönetimi boyunca, 21 yüzyıla girildiğinde Türkiye'nin bölgedeki yerini pekiştirmek için ortaya çıkmış büyük bir fırsat olan Avrasya'nın Türk dili konuşan Cumhuriyetleri ile ilişkilerinde de büyük bir durgunluk olmuştur. Petrol, tabii gaz, altın, uranyum, krom ve benzeri yer altı kaynaklarına ve zengin topraklara sahip bu ülkelerde, 20. yüzyılın sonunda ilk bağımsızlık dönemlerini desteklemekte büyük çaba göstermiş ve başarı sağlamış olan Türkiye, AKP iktidarı içinde duraklamış ve Baku-Ceyhan Boru hattı gibi, o ilk dönemde ortaya konmuş çok önemli bir projenin sonuçlandırılmasından başka her hangi bir faaliyette bulunmamıştır.

Hatta, Kırgızistan'da Türk iş yerleri tahribedilmiş, Kazakistan'da Türk işçileri dayak yemiş, Özbekistan ile alakalar çok olumsuz bir ortama girmiş, Türkmenistan gazı ile ilgili bir gelişme sağlanamamıştır.

Azerbaycan'ın Karabağ'daki hakları konusunda da bir hamle yapılmamıştır.

Başlangıçta her yıl düzenlenmekte olan Türkçe konuşan ülkeler Devlet Başkanları Zirveleri aksamıştır. Yapılan toplantılara da örneğin Özbekistan Devlet Başkanı İslam Kerimov katılmamaktadır.

Türkiye ile yakın bağların yerini, Kazakistan, Kırgızistan ve Uzbekistan için, Putin Rusya'sı ve Çin Halk Cumhuriyeti ile giderek güçlenen ilişkiler almış, bunlar Şanghay İşbirliği Örgütü içinde önemli bir yapılanma ile pekiştirilmiştir.

Türkiye'nin daha önce Ekonomik İşbirliği Örgütü, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü ve İslam Konferansı Örgütü Ekonomik Daimi Komitesi içinde başlattığı bölgesel işbirliği çalışmaları ise adeta uyumaktadır.

Başlıca bölgede ve Türkçe konuşan ülkelerde işbirliği projeleri gerçekleştirmek için kurulmuş ve başta çok başarılı olmuş bulunan Türk

yardıml örgütü TİKA ise tam bir atalet içine girmiştir.

Yani özetlemek gerekirse, Türkiye, tıpkı 19.yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında Orta Doğu'da nasıl güç durumlara düşmüş ve büyük kayıplara uğramışsa, bu gün de benzer tehlikelerle, çoğu kez kendi hataları yüzünden karşı karşıya gelmiş bulunmaktadır. Bu durumu değiştirecek proaktif politikalar izlemek yerine, üst üste yanlışlar yapmaktadır.

Orta Doğu'da çeşitli bölgelerde bu sıkıntılara girilirken ve büyük ölçüde bunların da etkisiyle, Türkiye'nin Avrupa bağlantılarında da aynı şiddette güçlüklerle karşılaşıldığı görülmektedir.

Avrupa Birliği ile müzakere çerçevesini içeren belge imzalanırken, bunun bütün yeni üyeler ve bu meyanda Kıbrıs Rum Yönetimi için Gümrük Birliğinin uygulanmasını sağlayacağı kabul edilmiş, sonra bundan cayılmış ve bunun üzerine AB sekiz bahiste müzakereleri durdurmuş, diğerlerinde ise, müzakereler sona erse dahi bunları resmen kapatmayacağını açıklamıştır.

Diğer taraftan, anılan müzakere çerçeve belgesi içinde zaten, tarım, sektörel ve bölgesel sanayiın desteklenmesi, serbest dolaşım gibi konularda Türkiye'ye kalıcı kısıtlamalar uygulanacağı belirtilmiştir.

Yani tam üyelik peşinen reddedilmektedir.

Ayrıca, Türkiye'nin, diğer AB üyelerinden istenmiş olanlardan farklı bir biçimde AB Parlamentosu tavsiye kararlarını da kabul edilecek AB müktesebatı arasında üstlenmesi zarureti getirilmiştir.

Bu ise, Ege kıt'a sahanlığı, Yunanistan karasuları, Ermenistan hududu, soykırım yalanı, Dicle ve Fırat'ın suları üzerindeki haklar açısından Türkiye aleyhinde hükümler getirmekte, Lozan'ın azınlık konularındaki ve diğer bazı hükümlerinin, Montrö'nün bazı koşullarının zedelenmesi anlamına gelmektedir.

Örneğin şimdiden, Kürt ve Alevi azınlıklar, Süryanilerin özel hakları gibi konular Avrupa Birliği çevrelerinde önemle irdelenmektedir. Nihayet her şey doğru gitse, örneğin Kıbrıs Rum Yönetimi sonunda Türkiye'nin üyeliğini tek başına veto edebilecektir. Bu da olmasa, üyeliğimiz, halen üye olan ülkelerce referanduma sunulabilecek ve örneğin, Kıbrıs Rum Yönetimi, Fransa, Avusturya ve benzeri ülkeler halkları Türkiye'nin üyeliğini, ağızyla kuş tutmuş olsa dahi, halk oyuyla reddedebilecektir.

Türkiye, bütün bu acı gelişmeler karşısında, başta sözünü ettiğimiz Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesinin, bölge ülkelerinde, demokrasi ve dürüst yönetim, bilgi toplumu yaklaşımı, ekonomik gelişme sağlanması ilkelerini gerçekleştirilmede gereken zemini sağlayacağı savunulan “Uygarlıklar Buluşması” inisiyatifinde, Başbakanını, İspanya Başbakanı ile beraber Eş Başkan yaptığından dolayı öğünmekte, bunun kendisinin Atatürk’ün ulaşmayı ve aşmayı öngördüğü çağdaş uygarlıktan başka bir uygarlığı temsil ettiğinin vurgulanması anlamına geldiğini ya anlamamakta, ya da bunun böyle olmasını istediği için, anlamazdan gelmektedir.

Bütün bu son dönem gelişmeleri haliyle dış ilişkilerde ikinci hatta üçüncü sınıf bir ülke durumuna düşülmesine neden olmuştur.

Ancak olan sadece bu değildir. Yakın çevresinde, bölgesinde ve binnetice dünyada böyle geri bir duruma itilmiş olmak, ülke içinde de kimlik, özgürlük, birlik ve bütünlük alanlarında hayati sorunlara yol açmakta, ülkenin kaderini tehlikeye düşürmektedir. Bölünmeden, demokrasinin yok olmasından, hukuksuzluğun günlük yaşam tarzı haline gelmiş bulunmasından söz edenler gün geçtikçe artmaktadır.

Halbuki yapılabilecek ne çok şey vardır; bunların başında Türkiye’nin temsil ettiği önemli ekonomik ve stratejik mevcudiyeti değerlendirerek, Yakın Doğu, Orta Doğu, Avrasya, Kafkaslar, Karadeniz, Balkanlar, Güney Doğu Avrupa ve Doğu Akdeniz’de kuracağı, komşularıyla arasında esasen mevcut kültürel ve ekonomik bağları, bütün ilgililerin yararına olacak biçimde çok daha güçlü hale getirecek ve bunun sonucunda, mevcut sorunların hemen tümünü çözebilecek bir “barış paktı” yaklaşımı gelir.

Bu yaklaşımı aslında Avrupa Birliğinin başlangıcındaki BENELUX işbirliğine ve Avrupa Kömür ve Çelik Camiasında görülen yaklaşıma benzetmek mümkündür.

Böyle bir birliktelik Türkiye’ye doğrudan yararlar sağlayacağı gibi, Avrupa Birliği ile ilişkileri açısından da, Türkiye’nin Birliğe tam üye olmasının sağlayacağı katkının önemini büyük çapta artıracak, bu anlamda da gerçek bir uygarlıklar buluşmasını ortaya çıkarmış olacaktır.

Böyle bir durum ise, asırdide “Şark Meselesi”nin gerçek ve nihai çözümünü teşkil edecek, “Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi” içinde amaçlandığı söylenenler de bu şekilde gerçekleşmiş olacak ve bölgede demokrasi, barış, istikrar ve ekonomik refah teessüs edecektir.

Bu ortam ise gerçek bir yeni dünya düzeninin temel taşlarından birini

oluşturacak ve Türkiye'nin, sadece Yakın ve Orta Doğu'da değil, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği, Türk Dünyası, İslam Alemi yanında, Rusya, Çin, Japonya ve Hindistan gibi Yeni Büyükler nezdinde de saygınlığını artıracak, işbirliği arzulanan ve aranan bir gç konumuna gelmesini sağlayacaktır.

Esasen, Atatürk'n "Yurtta sulh, cihanda sulh." ilkesi de bunu öngörmemiş midir?

a